

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. Ивелина Иванчева, член на Клавирна катедра към
Инструменталния факултет на
НМА "проф. Панчо Владигеров"**

**За хабилитационен труд по смисъла на чл. 31, ал. 1 от
ЗРАСРБ, във връзка с обявения конкурс за академична
длъжност "Професор по пиано и чембало" към Клавирната
катедра на ИФ на НМА „Панчо Владигеров” с кандидат доц.
д-р Маргарита Кръстева**

Започвам своята рецензия с вътрешното убеждение, че доц. д-р. Маргарита Кръстева, един от най-дългогодишните членове на нашата клавирна катедра, отдавна има своето заслужено място и роля като единствен преподавател по два различни инструмента - пиано и чембало. Това, от една страна, поставя известни предизвикателства пред нейните възпитаници, а от друга ги облагодетелства да могат да се докоснат до две толкова различни по същност музикално-изпълнителски практики.

Познавам доц. Маргарита Кръстева още от годините на формирането ѝ като музикант-пианист и чембалист. Заедно сме посещавали майсторски класове в Прага при проф. Зузана Ружичкова, където тя бе активен участник с много изявен афинитет към клавесина - инструмент, който в България почти не се използваше, освен в ролята на съпровождащ (basso continuo) в оркестъра.

Оформянето на един музикант до голяма степен зависи от семейството и учителите, с които е заобиколена дадена личност. В това отношение с Маргарита Кръстева имаме сходна „съдба“ - и двете произхождаме от музикантски родове с провадийски корени. Отговорността да се защити вече достигнато от предшествениците високо професионално ниво никак не е лека... И не е чудно, че Маргарита Кръстева започва своите начални занимания по пиано още на пет годишна възраст, а първите солови изяви има на тринадесет години вече като носител на втора награда на III-то Общобългарско Състезание за млади инструменталисти. Завършва СМУ „Л.Пипков“ през 1968г., след което постъпва в БДК (сега НМА „П. Владигеров“) в класа по пиано на проф. Л. Обретенова. Продължава образованието си в Московската държ. консерватория „П.И.Чайковски“ със специалности "Пиано" при професорите Л.Оборин и Я.Милщейн и "Чембало" при проф Л. Ройзман. През 1977 се дипломира с отличие и по двете специалности. Следват две

години Майсторски клас в БДК - София и работа като хоноруван асистент към класа на проф. Люба Обретенова.

В периода от 1978 до 1983г. Маргарита Кръстева многократно посещава международни майсторски курсове по чембало при проф. Зузана Ружичкова и пиано при проф. Елиан Ришпен. От 1980 до 1986г. живее в Германия, от където произтичат значителен брой нейни международни изяви. От 1986г. е щатен преподавател със самостоятелен клас към клавирната катедра на И.Ф., НМА. През 2007 г. получава академичното звание "Доцент по пиано и чембало", а през 2015г. защитава дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” в НМА „проф. П. Владигеров”.

През годините на своето обучение Маргарита Кръстева участва в редица Национални и Международни конкурси за пианисти и изнася значителен брой рецитали, както и бива солист на симфонични и камерни оркестри. Носител е на Втора награда на III Общобългарско състезание за млади инструменталисти, на Специална награда на V Общобългарско състезание, на Диплом и медал от Международния конкурс за пианисти „Виоти” във Верчели (Италия), на дипломи за педагогически постижения в Тросинген (Германия) и Киев (Украйна).

През 2016г. Маргарита Кръстева получава „Кристален приз” за най-добър научен доклад от Русенския университет "Ангел Кънчев".

Била е член на жури на национални и международни конкурси в Германия и България, както и член на Организационния комитет на Националния конкурс „Светослав Обретенов” в Провадия.

Маргарита Кръстева е член на Баховото общество, на Управителния съвет на българското Шопеново дружество и на Скрябиновото общество в България.

Звукозаписната дейност на Маргарита Кръстева включва голям брой концертни и студийни записи за БНР, две грамофонни плочи с изпълнения

на пиано и чембало за Balkanton, издаден CD с клавирен рецитал и касета на Riva sound.

Многобройни са нейните участия в предавания на БНТ, Евроком и СКАТ. През периода 2008-2016 ръководи майсторски класове по пиано в редица музикални училища в България.

Тук е мястото да изкажа своето възхищение от изпълнението ѝ на Штата соната за пиано на Паул Хиндемит, включена в споменатия по-горе CD. В него Маргарита Кръстева показва не само завидна техническа овладяност при една много тежка фактура, но и висока мисловно-аналитична зрялост при разгръщането на сонатния цикъл и фугата в края с толкова разнообразни и богати звукови, темброви и агогически изразни средства.

От цялата биографична картина мога да подчертая изключително ползотворния и градивен път на натрупване на опит и творческо самочувствие, така необходими за реализацията на един педагог и най-вече за научно-изследователския дух, който Маргарита Кръстева изяви с написването на своята докторска дисертация „Изпълнителски принципи при старите клавишни инструменти - родство и връзка със съвременния пианизъм”. По предложение на Клавирната катедра и със съдействието на НМА издателство „Хайни” реализира този проект като книга. Тя има висока познавателна стойност и определено може да бъде използвана като методическо пособие от широк кръг читатели.

В своята справка за приносния характер на творческата си дейност, доц. д-р Маргарита Кръстева оформя три раздела, от които разглеждам първите два, тъй като за третия, включващ основно научната ѝ дейност, написах подробно положително становище:

I - Интегрално изпълнение на 6-те сонати на Йохан Себастиан Бах за цигулка и чембало, съвместно с цигуларката Стойка Миланова, изпълнени

в Камерна зала „България“ през 2007г., в рамките на цикъла „България в Европейския съюз“.

II - По-значителни концертни изяви:

1 - Концерт, представящ органови творби на Йохан Себастиан Бах, транскрибирани за пиано в изпълнение на Маргарита Кръстева и нейните студенти в концертна зала НМА-2015г.

2 - Концерт на преподавателите от Клавирна катедра по случай 90 годишния юбилей от основаването на НМА - 2012 г.

3 - Гала концерт на членовете на журито на Международния конкурс за изпълнение на немска и австрийска музика - 2014 г. - Бургас.

В материалите за тези концерти има приложени рецензии, в които се дава висока оценка за изпълнителското майсторство на Маргарита Кръстева. Ще си позволя да цитирам тази на Недко Боянов, публикувана в сп. „Музикални хоризонти“:

„На 25. април и 5. май в Камерна зала „България“ се състояха две незабравими музикални събития, бяха изпълнени 6-те сонати за цигулка и чембало от Йохан Себастиан Бах в изпълнение на Стойка Миланова и Маргарита Кръстева.

...Маргарита Кръстева бе равностоен партньор в сложната полифонична фактура, като с артистичен чар представи виртуозните възможности на чембалото... Един великолепен ансамбъл на единомислие, един акт на вдъхновение и преклонение пред гениалното творчество на Бах!“

Приносът на Маргарита Кръстева се състои най-вече в съчетаването на автентичната роля на чембалото като равностоен участник в разработването на тематичния материал и съвременната интерпретация, свързана с новите условия за музициране и възприемане на бароковата музика.

Особеното пристрастие на Маргарита Кръстева към творчеството на Й. С. Бах се пренася и върху педагогическите ѝ стремежи към изявата на нейните студенти - така се реализира концертът, представящ органични творби на Й. С. Бах, изпълнени на пиано. В него участват пет от изявените ѝ студенти и самата Маргарита Кръстева с Бах-Лист - "Органна прелюдия и фуга" а moll. Четири от изпълнителките са и мои студентки по Педагогическа практика. Всички те не пропуснаха да отбележат огромната полза и радост от съприкосновението с музиката на Й. С. Бах и възможността да изработят и участват заедно с преподавателката си в една толкова крупна концертна проява.

За концертите на преподавателите от Клавирна катедра, посветени на 90 годишнината от основаването на НМА „П. Владигеров” през 2012 г. и концертът, посветен на 115 г. от рождението на Панчо Владигеров през 2014 г. съществуват два положителни отзива - във в-к „Дума” (Боряна Статкова) и в списание „Музикални хоризонти” (Анелия Господинова). Като участник и слушател мога да споделя личното си впечатление, по-точно адмирации, към изпълнението на Нева Кръстева и Маргарита Кръстева, които в творчески тандем успяха да пресъздадат неповторимата звучност на два толкова самостоятелни сами по себе си инструмента, каквито са органът и пианото. Концерт № 6 за два клавира от Антонио Солер и авторското произведение на Нева Кръстева, посветено на Маргарита Кръстева - „Concerto в подражание на Солер”, представиха изпълнителите в най-добрата им светлина по отношение на тембри, виртуозитет и стил. В тази връзка бих искала да споделя за скорошното си посещение на юбилейния концерт на проф. Нева Кръстева през ноември 2016 г., където бе изпълнена нейната творба „In memorias exire”- за орган, пиано и ударни. Най-силно ме впечатли ритмическото и агогическо разнообразие на толкова различните инструменти, постигащи при все това еднородно силно емоционално въздействие и темброво преплитане. В този

ансамбъл Маргарита Кръстева (на пианото) изпълняваше ролята на диригент, централна регулираща фигура и пълноправен господар на темповите измерения.

След всичко казано до тук ми се иска отново да припомня, че Маргарита Кръстева е един широкоспектърен музикант с целенасочен творчески път, посветен на чембалото и пианото, на бароковата интерпретация и съвременното светоусещане. Затова тя успя да си извоюва правото в НМА „П.Владигеров” да съществува клас по чембало, да се придобие нов инструмент - чембало, да се изпълнят толкова произведения, където чембалото се изявява като солирац, камерен и съпровождащ инструмент. От 2013 г. този единствен по рода си в България клас по чембало се обогатява с все повече желаещи от различни националности да се учат при доц. Кръстева, с все по - разнообразни форми на изява, с все по- нови партитури.

Голяма по обем и богато документирана, справката за приносите в цялостната творческа и преподавателска дейност на доц. д-р Маргарита Кръстева е напълно достойна за успешното представяне на нейната кандидатура и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника на неговото приложение в НМА „проф. Панчо Владигеров”. Въз основа на това считам, че тя може да заеме обявената академична длъжност „Професор по пиано и чембало” към Клавирната катедра и пожелавам бъдещи творчески успехи.

Проф. Ивелина Иванчева

13.01.2017 г.,

София